

วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
SCHOOL CULTURE AFFECTING OPERATION OF BUDDHIST-ORIENTED
SCHOOLS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 8

จินดาพร เจริญธรรม/ JINDAPORN JAROENTHUM¹
พิชญาภา ยืนยาว/ PITCHAYAPA YUENYAW²
นภาเดช บุญเชิดชู/ NAPADECH BOONCHERDCHOO³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมโรงเรียน 2) ศึกษาระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และ 3) วิเคราะห์วัฒนธรรมโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 338 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามจังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับวัฒนธรรมโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมุ่งมั่นประสงค์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความหลากหลายของบุคลากร ความเอื้ออาทร การยอมรับ ความมีคุณภาพ ความไว้วางใจ การมอบอำนาจ และการตัดสินใจ
2. ระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ กิจกรรมพื้นฐานชีวิต การบริหารจัดการ กายภาพ การเรียนการสอน และบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

¹ นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

³ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3. วัฒนธรรมโรงเรียนประกอบด้วย ความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจ และความซื่อสัตย์สุจริต เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 43.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: วัฒนธรรมโรงเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ มัธยมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the level of school culture; 2) identify the level of operation of Buddhist-oriented school; and 3) analyze school culture affecting operation of Buddhist-oriented schools. The research sample, derived by proportional stratified random sampling distributed by province, was 338 administrators and teachers of schools under Secondary Educational Service Area Office 8. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, school culture was at a high level. These aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: integrity, school purposes, sense of community, diversity, caring, recognition, quality, trust, empowerment and decision making.

2. Overall and in specific aspects, operation of Buddhist-oriented schools was at a high level. These aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: life skill activity, school administration, school settings, learning and teaching, and school climate and interaction.

3. School culture in the aspects of diversity, empowerment, and integrity together predicted operation of Buddhist-oriented schools at the percentage of 43.20 with statistical significance at .01.

Keywords: school culture, Buddhist-oriented school, secondary education

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธมาแต่อดีต ความเป็นชาวพุทธได้สอดแทรกในวิถีชีวิตและกลายเป็นวัฒนธรรม เอกลักษณ์ไทย แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและการถ่ายเททางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เข้ามา ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชาวพุทธเดิมบ้าง การที่มีโครงการโรงเรียนวิถีพุทธจะเป็นการส่งเสริมอีกทางหนึ่ง ซึ่งสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่ดีงามที่สอดคล้องกับความเป็นชาวพุทธในการพัฒนาและฟื้นฟูด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน ให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย ใจ สติปัญญา โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้เป็นไปในแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และมีบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนคอยสนับสนุน นอกจากนี้โรงเรียนแต่ละแห่งยังมีวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแบบแผน แนวทางการดำเนินงาน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรทุกคนจำเป็นต้องเห็นความสำคัญและทำความเข้าใจ ร่วมกันสร้างสรรค์วัฒนธรรมโรงเรียนในแนวทางที่ดี สอดคล้องกับสภาพโรงเรียนเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์จะส่งผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโรงเรียนวิถีพุทธเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็ก และเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1) ดังนั้น โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ จุดเน้นโรงเรียนวิถีพุทธคือการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยบูรณาการ ผู้เรียนผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ มีปัญญาเข้าใจในคุณค่าแท้ ประยุกต์ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 3)

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่สะท้อนออกมาให้เห็นทั้งจากข่าวสารที่เผยแพร่จากสื่อแหล่งต่าง ๆ และจากสภาพที่เป็นจริงในชุมชนใกล้ตัวจะเห็นได้ว่า ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เพิ่มมากขึ้นและนับวันจะรุนแรงขึ้น อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ถึงแม้ว่าสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยีต่าง ๆ จะก้าวไกล แต่สำหรับด้านคุณภาพ ด้านคุณธรรมด้านจริยธรรมนั้น กลับสวนทางกัน เช่น การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท อาชญากรรม ปัญหาผู้สาวก่อนวัยอันควร อีกทั้งเข้าสู่ค่านิยม ทศนคติที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากกว่าคุณธรรม

ความดี โดยอาจมีสาเหตุมาจากสิ่งยั่วยุ การลอกเลียนแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม การที่ตัวบุคคลไม่สามารถควบคุมตนเองได้ อาจมีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ยังคงมีแฝงในสังคมปัจจุบันมากมาย จากการประเมินสถานการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 พบว่า มีความเสี่ยงของค่านิยมดิงามเสื่อมถอยและประเพณีถูกบิดเบือน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดิงามลดลง มุ่งหารายได้เพื่อการตอบสนองความต้องการการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลความมีน้ำใจไม่ตรึงลดลง แก่งแย่งเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 5)

ดังจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่จะประสบความสำเร็จนั้น ย่อมจะต้องมีปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน นโยบาย เป้าหมาย ระเบียบ แบบแผน กฎกติกาต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนอยู่ในกรอบที่เรียกว่า วัฒนธรรมโรงเรียน ที่จะช่วยให้บุคลากรเข้าใจลักษณะการทำงาน สามารถส่งเสริมดำเนินกิจกรรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างเหมาะสม จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธที่ริเริ่มมาตั้งแต่ปลายปี 2545 และมีการปรับปรุงพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน อีกทั้ง ด้านวัฒนธรรมโรงเรียนซึ่งจะมีความเกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางวัฒนธรรมโรงเรียนตามแนวคิดของ Patterson, Purkey and Parker (1986: 50-51) เพื่อให้ได้แนวทางไปใช้หรือพัฒนาโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
3. เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

ตัวแปรการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ วัฒนธรรมโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความมุ่งประสงค์ 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร

2. ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) กายภาพ 2) กิจกรรมพื้นฐานชีวิต 3) การเรียนการสอน 4) บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และ 5) กิจกรรมประจำวันพระ

สมมติฐานการวิจัย

วัฒนธรรมโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความมุ่งประสงค์ 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

คำจำกัดความของตัวแปร

1. **วัฒนธรรมโรงเรียน** หมายถึง การปฏิบัติงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ตามแบบแผนหรือสิ่งที่กำหนดรูปแบบความประพฤติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน เป็นลักษณะร่วมกันของบุคลากรจะมีลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไปแต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษา วัฒนธรรมเกิดขึ้นและพัฒนาขึ้นโดยสมาชิกมีการปฏิบัติถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยมีเป้าหมายเพื่อการไปสู่ความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย

1.1 ความมุ่งประสงค์ หมายถึง โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ให้ครูได้ทราบถึงเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้ครูเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญ นำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ โดยการจัดทำแผนงานหรือโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนให้เป้าหมายของโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ

1.2 การมอบอำนาจ หมายถึง โรงเรียนได้มอบหมายให้ครูปฏิบัติงานไปพร้อมกับ การมอบอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานนั้น ๆ การกระจายอำนาจให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานในโรงเรียนมากขึ้น จะส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจและเต็มใจรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้ง การมอบอำนาจให้ครูปฏิบัติงานมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน

1.3 การตัดสินใจ หมายถึง โรงเรียนได้ตัดสินใจในการปฏิบัติงานจากทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือก โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมากที่สุดและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกันเสนอแนวทางประกอบการตัดสินใจ

1.4 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนด้วยความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความผูกพันที่จะช่วยเหลือและพัฒนาซึ่งกันและกัน การให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งมีความเต็มใจที่จะอุทิศเวลาให้กับการทำงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

1.5 ความไว้วางใจ หมายถึง โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัด การให้ความเชื่อมั่นในครูที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย รวมทั้งสมาชิกมีการสื่อสารแบบเผยความรู้สึกต่อกัน ทำให้บรรยากาศการปฏิบัติงานเต็มไปด้วยความไว้วางใจกัน

1.6 ความมีคุณภาพ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยเป็นไปตามมาตรฐานหรือความมุ่งประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

1.7 การยอมรับ หมายถึง โรงเรียนให้ความสำคัญและให้การยอมรับในความคิดเห็น ความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน การยกย่องชมเชยในผลงานความสำเร็จ รวมถึงให้การยอมรับในความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน

1.8 ความเอื้ออาทร หมายถึง โรงเรียนให้ความสำคัญ ดูแล ช่วยเหลือแก่ครูทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพ การจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลให้กับครูภายในโรงเรียน และส่งเสริมให้ครูด้วยกันเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

1.9 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง โรงเรียนเห็นคุณค่า เชื้อมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยการยกย่องชมเชย ให้การตอบแทน โดยความโปร่งใสและเป็นธรรม ย่อมจะทำให้ปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ

1.10 ความหลากหลายของบุคลากร หมายถึง โรงเรียน สรรหาครูที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และทุกคนจะใช้ความสามารถ ความรู้ทักษะที่แตกต่างกันนี้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน โดยปฏิบัติตามแนวทาง ค่านิยมเดียวกัน เพื่อให้เป็นไปตามจุดหมายร่วมกัน

2. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ในการจัดสภาพทุกด้านของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาผู้เรียนอย่างบูรณาการให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟัง และมีวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาโดยยึดเกณฑ์การจัดสภาพในสถานศึกษาที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 กายภาพ หมายถึง โรงเรียนจัดบรรยากาศทั่วไปที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิและปัญญา และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปลอดสารเสพติด

2.2 กิจกรรมพื้นฐานชีวิต หมายถึง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมวิถีชีวิตที่บูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีพุทธ

2.3 การเรียนการสอน หมายถึง โรงเรียนมีการจัดการหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักพุทธธรรม จัดกิจกรรมที่บูรณาการได้ทุกกลุ่มสาระและจัดทำโครงการคุณธรรมที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาจิต ความคิดตามหลักพุทธธรรม

2.4 บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ หมายถึง โรงเรียนมีการส่งเสริมบรรยากาศ การใฝ่เรียนรู้และพัฒนาไตรสิกขา ส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสงปัญญา ส่งเสริมบรรยากาศที่สร้างความมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

2.5 การบริหารจัดการ หมายถึง โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการวิเคราะห์จุดเน้นโรงเรียนวิถีพุทธตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นหน่วยวิเคราะห์

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในปีการศึกษา 2558 จำแนกตามที่ตั้งของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 67 คน ครู จำนวน 1,181 คน และจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยผู้บริหาร 66 คน ครู 1,287 คน รวมทั้งหมด 2,601 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 2,601 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานนท์, 2555: 179) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 338 คน โดยใช้วิธีกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) กระจายตามจังหวัด ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู
กาญจนบุรี	67	1,181	9	153
ราชบุรี	66	1,287	9	167
รวม	133	2,468	18	320
รวมทั้งหมด	2,601		338	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา สร้างแบบสอบถามตามนิยามตัวแปรให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค (IOC: Index of Item Objective Congruence) เลือกเฉพาะข้อกระทงคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน นำมาหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1970: 161 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2555: 156) ได้ค่าความเที่ยงของวัฒนธรรมโรงเรียน เท่ากับ 0.98 และค่าความเที่ยงของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเท่ากับ 0.96 ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ พร้อมหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ระดับ
วัฒนธรรมโรงเรียนและการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 8 ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายโดยผู้วิจัย
นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556: 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง	วัฒนธรรมโรงเรียน/การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง	วัฒนธรรมโรงเรียน/การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง	วัฒนธรรมโรงเรียน/การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง	วัฒนธรรมโรงเรียน/การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง	วัฒนธรรมโรงเรียน/การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน
(stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8

วัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าวัฒนธรรมโรงเรียนอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน โดยความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.56) รองลงมา
ได้แก่ ความมุ่งประสงค์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) และการตัดสินใจอยู่ในลำดับต่ำสุด ($\bar{X} = 4.18$,
S.D. = 0.57) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

(n = 338)

ข้อ	วัฒนธรรมโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	ความมุ่งมั่นประสงค์	4.41	0.49	มาก	2
2.	การมอบอำนาจ	4.25	0.55	มาก	9
3.	การตัดสินใจ	4.18	0.57	มาก	10
4.	ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน	4.37	0.52	มาก	3
5.	ความไว้วางใจ	4.28	0.54	มาก	8
6.	ความมีคุณภาพ	4.30	0.53	มาก	7
7.	การยอมรับ	4.31	0.53	มาก	6
8.	ความเอื้ออาทร	4.31	0.70	มาก	5
9.	ความซื่อสัตย์สุจริต	4.45	0.56	มาก	1
10.	ความหลากหลายของบุคลากร	4.36	0.53	มาก	4
รวม		4.32	0.43	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

การดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยกิจกรรมพื้นฐานชีวิตอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.47) และบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์อยู่ในลำดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.67) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

(n = 338)

ข้อ	การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	กายภาพ	4.25	0.52	มาก	3
2.	กิจกรรมพื้นฐานชีวิต	4.46	0.46	มาก	1
3.	การเรียนรู้การสอน	4.25	0.54	มาก	4
4.	บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	4.14	0.67	มาก	5
5.	การบริหารจัดการ	4.27	0.47	มาก	2
รวม		4.22	0.58	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

วัฒนธรรมโรงเรียน ประกอบด้วย ความหลากหลายของบุคลากร (X_{10}) การมอบอำนาจ (X_2) และความซื่อสัตย์สุจริต (X_9) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผันแปรของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.432 ซึ่งแสดงว่าความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจและความซื่อสัตย์สุจริต ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และสามารถทำนายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธได้ร้อยละ 43.20 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.41 + 0.30 (X_{10}) + 0.18 (X_2) + 0.18 (X_9)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.34 (Z_{10}) + 0.20 (Z_2) + 0.21 (Z_9)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 (n = 338)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	3	32.78	10.93	84.80**	.00
Residual	334	43.04	0.13		
Total	337	75.82			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	1.41		0.18	7.75**	.00
ความหลากหลายของบุคลากร (X ₁₀)	0.30	0.34	0.06	5.45**	.00
การมอบอำนาจ (X ₂)	0.18	0.20	0.05	3.79**	.00
ความซื่อสัตย์สุจริต (X ₉)	0.18	0.21	0.05	3.42**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.658 R² = 0.432 SEE. = 0.359

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความมุ่งประสงค์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความหลากหลายของบุคลากร ความเอื้ออาทร การยอมรับ ความมีคุณภาพ ความไว้วางใจ การมอบอำนาจและการตัดสินใจ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันสร้าง โดยความเห็นชอบและปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมของตนเองภายในโรงเรียน โดยคำนึงการปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบจากการตระหนักและความเข้าใจที่ตรงกัน หล่อหลอม ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ พฤติกรรม จนกลายเป็นวัฒนธรรมและการที่บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริตถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคลากรยึดมั่นคุณธรรม แสดงออกถึงจริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ เกิดการยกย่อง ชมเชย เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการที่บุคลากรมีคุณธรรมพื้นฐานซึ่งเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนนั้น ก็จะเป็นพื้นฐานสู่การปฏิบัติตนต่อองค์ประกอบอื่น ๆ

ของวัฒนธรรมโรงเรียนได้ดีเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาว บุญทอง (2553: 127) ได้ศึกษาวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ทั้ง 10 ด้าน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านความหลากหลายของบุคลากรและด้านการตัดสินใจมีค่าต่ำสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณนา หงสกล (2556: 122) ได้ศึกษาวัฒนธรรมโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน การตัดสินใจ การมอบอำนาจ การยอมรับ ความเอื้ออาทร ความไว้วางใจ ความหลากหลายของบุคลากรและความมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะบุคลากรนั้นร่วมกันสร้างวัฒนธรรม เห็นความสำคัญ เข้าใจในกฎเกณฑ์และร่วมกันปฏิบัติตามแบบแผนของวัฒนธรรมโรงเรียนของตน

2. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ กิจกรรมพื้นฐานชีวิต การบริหารจัดการ กายภาพ การเรียนการสอน และบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1) ให้ความสำคัญในการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสู่สถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนตามศักยภาพ เป็นคนดี โดยนำหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานชีวิตมาประยุกต์ตามการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล โกมลสิงห์ (2550: 66) ได้ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 สรุปผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิต ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลกระทบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ จัปจิตต์ (2551: 16) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธนาธิ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนวิถีพุทธเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีชาวพุทธ การที่จะดำเนินงานโรงเรียน

วิถีพุทธให้มีคุณภาพ บุคลากรในโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนจะต้องมีความรู้ และสามารถนำแนวทางการดำเนินงานสู่การปฏิบัติกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางวิถีพุทธเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวิถีชาวพุทธทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เรียงลำดับตามอิทธิพลจากมากไปน้อย พบว่า ความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจ และความซื่อสัตย์สุจริต ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธได้ร้อยละ 68.80 ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน ทั้งความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน มาตรฐาน ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ดังนั้นเมื่อโรงเรียนวิถีพุทธนำแนวทางการดำเนินงานมาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนนั้น ถือว่าวิถีพุทธได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโรงเรียนแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร เทิดธรรมไพศาล และสุชาดา บวรกิตติวงศ์ (2552: 112) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านกายภาพของสถานศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความเพียงพอของสื่อ/วัสดุ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร 3) ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการสอนและจัดกิจกรรม ขวัญกำลังใจของบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และ 4) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมตามแนวทางวิถีพุทธเป็นประจำ จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาของบุคลากร จะทำให้เกิดบรรทัดฐานและค่านิยมในการปฏิบัติงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งมีองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์ (2552: 141) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกระตุ้นชาวปัญญาส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่ดี มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา มีศีลธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องนำนวัตกรรมการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธมาเป็นจุดสำคัญของการนำคุณค่าของพุทธธรรมมาสู่สังคมไทย โดยผ่านการจัดสภาพและการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมโรงเรียน ด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนในด้าน

การตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันตัดสินใจเสนอความคิดเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจ ร่วมกันศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเป็นไปได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมประกอบการตัดสินใจ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนวิถีพุทธด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์โดยจัดสรรแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้น่าสนใจ เช่น ป้ายนิเทศ เสียงตามสาย นิทรรศการ มีกระบวนการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประพฤติตามหลัก ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีการยกย่องความดีของบุคลากรในโรงเรียนและนักเรียน ส่งเสริมกิจกรรมประจำวันหรือวันสำคัญทางศาสนา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนเกี่ยวกับความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจและความซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อจะเป็นผลให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

2.2 ควรศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

สรุป

วัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจและความซื่อสัตย์สุจริต เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ซึ่งได้แก่ ความหลากหลายของบุคลากร การมอบอำนาจและความซื่อสัตย์สุจริต สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ได้ร้อยละ 43.20

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ณฐดล โกมลสิงห์. (2550). **การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- ดวงดาว บุญกอง. (2553). **วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนฝึกอາชีพกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.**
- ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์. (2552). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ จัปจิตต์. (2551, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม). **การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์, 2 (1), 9-20.**
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. **ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 34 ก 19 สิงหาคม 2542.**
- พัชรพร เทิดธรรมไพศาล และสุชาดา บวรกิตติวงศ์. (2552, มกราคม-เมษายน). **ปัจจัยที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ: การวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพ. วารสารวิธี วิทยาการวิจัยภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 22 (1), 100-117.**
- วรรณธนา หงสกล. (2556, กันยายน-ธันวาคม). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 24 (3), 115-127.**
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2555). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน นายกรัฐมนตรี.
- Patterson, J. L., Purkey, S. C. and Parker, J. V. (1986). **Productive school systems for a nonrational world.** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.